

реінжиніринг ризиків включає в себе перепроєктування процесів або систем для зменшення або усунення потенційних ризиків.

Впровадження моделей управління стійкістю до ризиків вимагає комплексного та комплексного підходу. Це охоплює виявлення та визначення пріоритетності ризиків, розроблення стратегій щодо їхнього пом'якшення, а також постійний моніторинг та оцінку ефективності методів управління ризиками.

Насамкінець, для успішного управління ризиками потрібен сильний склад фахівців, кожен з яких має свої унікальні ролі та обов'язки.

Насамкінець, ефективне управління системою ризикової стійкості підприємства відіграє вирішальну роль у забезпеченні його успіху та розвитку. Розуміння ключових понять, перетворень і моделей управління ризиками є контрольною частиною цього процесу. Належний аналіз, оцінка та контроль забезпечують можливість ухвалення обґрунтованих рішень і перебудови своїх стратегій у такий спосіб, щоб мінімізувати потенційний ризик і максимізувати можливість прийняття управлінських рішень.

Інформаційні джерела

1. Mia, M.M.; Rizwan, S.; Zayed, N.M.; Nitsenko, V.; Miroshnyk, O.; Kryshnal, H.; Ostapenko, R. The Impact of Green Entrepreneurship on Social Change and Factors Influencing AMO Theory. *Systems* 2022, *10*, 132. <https://doi.org/10.3390/systems10050132>

УДК 657:658

Н.М. Позняковська, канд. екон. наук, доц. (НУВГП, Рівне)

І.І. Стецюк, здоб. ОС «бакалавр» (НУВГП, Рівне)

ОПОДАТКУВАННЯ МАЛОГО БІЗНЕСУ У ВОЄННИЙ ЧАС

У сучасних економічних реаліях малі підприємства відіграють вирішальну роль у створенні вартості продукту та забезпеченні зайнятості населення, виступають важливим фактором соціальної стабільності та економічного відновлення.

За офіційною статистикою малий бізнес в Україні, як і в розвинутих країнах, становить 97% від загальної кількості суб'єктів господарювання, частина з яких (близько 25%) не здійснює підприємницької діяльності. На відміну від розвинутих країн частка малого бізнесу у ВВП України становить менше 25%, частка у

зайнятості – 34–38% [1, с. 117]. Зазвичай, мале підприємництво – це надчутливий сектор економіки, який миттєво реагує на несприятливі чинники, як фінансові труднощі, інфляція, податковий тиск тощо. Вочевидь, воєнний стан – період невизначеностей і ризиків – вимагає від бізнесу швидкої адаптації до нових реалій та можливостей і вигод, зокрема від релокації, диверсифікації бізнесу, зміни видів діяльності, облікової політики та податкового режиму.

В Україні у малого та середнього бізнесу є право вибору застосування загальної системи оподаткування або спрощеної. Вибір системи повинен враховувати вид діяльності платника, специфіку контрагентів, кількість господарських операцій та перспективи розвитку суб'єкта господарювання. Загальну систему оподаткування обирають юридичні особи незалежно від виду діяльності, кількості працюючих та доходу. Проте більшість малих підприємств України використовують спрощену систему оподаткування – єдиний податок.

З початку повномасштабної вторгнення росії проти України уряд ухвалив суттєві зміни до законодавства, що передбачали значне послаблення оподаткування для бізнесу на період воєнного стану [2]: можливість переходу на спрощену систему оподаткування для підприємств зі сплатою єдиного податку за ставкою 2%; звільнення від сплати земельного податку та орендної плати за землю території, на яких велись бойові дії або які тимчасово окуповані; скасування екологічного податку на об'єкти на визначених територіях; відміна мінімального податкового зобов'язання на цих територіях; зменшення до нуля ставки акцизного податку на пальне та ПДВ – з 20% до 7%; скасування на період воєнного часу податкових платежів при розмитненні транспортних засобів, які ввозяться на територію України; можливість несплати податків підприємцями 1 і 2 груп; інші (табл. 1). З 1 березня 2022 року до припинення воєнного стану, а також протягом 12 місяців після припинення воєнного стану підприємці, особи, які провадять незалежну професійну діяльність, а також члени фермерського господарства отримали право не сплачувати ЄСВ.

На наслідками податкових новацій 2022 року від нової спрощеної системи оподаткування отримали, з однієї сторони, зниження податкових надходжень до бюджету, з іншої, місцеві бюджети отримали додатковий зиск від податкових змін у вигляді 2%-го податку з обороту. Так, аналіз виконання бюджету 2022 року засвідчив [3], що питома вага податкових надходжень у 2022 році скоротилася на 32,2 в.п.: з 85,4% у 2021 року до 53,1% загального обсягу доходів – у 2022 році. Найбільші втрати припали на митні платежі: ПДВ та акцизний податок внаслідок падіння обсягів імпорту

та введення низки податкових пільг. Падіння надходжень з податку на прибуток (-20,8% у 2022 році порівняно з 2021 роком) було зумовлене погіршенням фінансових результатів бізнесу [3]. Вочевидь, податкові зміни були неминучі у 2023 році. 01 серпня 2023 року набув чинності закон [4], яким скасовується більшість податкових пільг, введених на період дії воєнного стану, та повернулася довоєнна система оподаткування платників податків з деякими особливостями (табл. 1).

Таблиця 1 – Зміни в оподаткуванні у воєнний час

Період	Для фізичних осіб, які займаються підприємницькою діяльністю			Для юридичних і фізичних осіб-підприємців
	1-ша група	2-га група	3-тя група	Загальна система
До 01 березня 2022 року	Єдиний податок: до 10 % від прожитково го мінімуму	Єдиний податок: до 20% від мінімальної заробітної плати	Єдиний податок: 5% доходу без ПДВ або 3% доходу з ПДВ	Податок на прибуток: 18%. ПДФО: 18%. Військовий збір: 1,5% доходу
З 01 квітня 2022 року	<i>Мають право не сплачувати єдиний податок та ЄСВ</i>	<i>Мають право не сплачувати єдиний податок та ЄСВ</i>	Єдиний податок: 2% доходу	Податок на прибуток: 18%. <i>Єдиний податок: 2%.</i> ПДФО: 18%. Військовий збір: 1,5% доходу
З 01 серпня 2023 року	Єдиний податок: до 10 % від прожитково го мінімуму	Єдиний податок: до 20% від мінімальної заробітної плати	Єдиний податок: 5% доходу без ПДВ або 3% доходу з ПДВ	Податок на прибуток: 18%. ПДФО: 18%. Військовий збір: 1,5% доходу

Повернуто проведення документальних планових перевірок платників податків з окремих сфер діяльності; відновлено перебіг строків, визначених податковим та іншим законодавством, контроль за дотриманням якого покладено на податкові органи, що були зупинені у зв'язку із введенням воєнного стану. Податкові новації як рекомендації ЄС продовжуються. Вкрай важливою, вважаємо, залишається підтримка державою малого бізнесу: перевантаження податкової служби; перевага податкових консультацій бізнесу замість перевірок; лібералізація ринкового нагляду (вдосконалення критеріїв ризику для призначення перевірок); прозорість і спрощення процедур припинення (закриття) підприємництва; інші регуляторні спрощення.

Інформаційні джерела

1. Грановська І.В. Сучасний стан розвитку оподаткування малого бізнесу в Україні. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*. 2020. Вип. 3(120). С. 114-121. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/87/82>

2. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законодавчих актів України щодо дії норм на період дії воєнного стану : Закон України від 15.03.2022 року № 2120-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2120-20#Text>

3. Державний бюджет України 2022 року: виконання в умовах повномасштабної війни. НІСД. 2023. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/derzhavnyy-byudzhety-ukrayiny-2022-roku-vykonannya-v-umovakh>

4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо особливостей оподаткування у період дії воєнного стану : Закон України від 30.06.2023 року № 3219-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3219-20#Text>

УДК 004:657-057.1

Н.І. Рижикова, д-р екон. наук, проф. (ДБТУ, Харків)

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПОДАТКОВИХ ПРОЦЕСІВ: ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ

В умовах сучасної глобалізації та стрімких змін у світовій економіці євроінтеграція стала важливою частиною розвитку багатьох країн. Для України, яка прагне розвитку підприємництва, перехід до міжнародних норм потребує перетворення різних секторів, включаючи податкову систему.